

Το Αθέατο Μουσείο

The Unseen Museum

Μυκηναίοι αλχημιστές

Mycenaean alchemists

Οι μυκηναϊκοί τάφοι είναι γνωστοί για τον πλούτο των κτερισμάτων τους, που απηχεί την πεποίθηση των ανθρώπων της εποχής πως οι νεκροί χρειάζονται ό,τι ακριβώς και οι ζωντανοί: τροφή, αφθονία και τα μέσα για να ασκούν τους κοινωνικούς τους ρόλους στην αιωνιότητα. Όπλα, εργαλεία, κοσμήματα και σκεύη καθημερινής χρήσης ή πολυτελείας συνιστούν τα περίφημα επικασσιτερωμένα κεραμικά αγγεία, μια γνωστή αλλά όχι ιδιαίτερα συχνή ομάδα σκευών σερβιρίσματος και πόσης, που χρονολογούνται από τον 14ο ως τον 12ο αι. π.Χ.

Η μυκηναϊκή επικασσιτέρωση γινόταν με την επικόλληση λεπτών φύλλων κασσίτερου. Η απλή κάλυψη έκανε τα αντικείμενα να μοιάζουν με αργυρά, ενώ η θερμική τους επεξεργασία (στους 232° C) τα έκανε να μοιάζουν με ολόχρυσα. Η επιμετάλλωση αυτή ήταν προσωρινή και ευάλωτη στις χαμηλές θερμοκρασίες, όπου ο κασσίτερος αλλάζει κρυσταλλική δομή, κονιοποιείται και αφήνει τα χαρακτηριστικά σκούρα στίγματα, όπως αυτά που σώζονται στην επιφάνεια των επικασσιτερωμένων αγγείων που παρουσιάζονται εδώ. Για το λόγο αυτό, τα επικασσιτερωμένα αγγεία δεν προορίζονταν για καθημερινή χρήση. Προσφέρονταν αποκλειστικά και μόνον στους νεκρούς, φέροντας πάνω τους με τρόπο εφήμερο τη λάμψη των ευγενών μετάλλων.

Τα αγγεία της έκθεσης προέρχονται πιθανότατα από την Αργολίδα, και χρονολογούνται στο τέλος του 14ου αι. π.Χ. Φαίνεται πως είχαν δύο ζωές: αρχικά ίσως να προορίζονταν για σκεύη συμποσίου, όπως φανερώνει ο ζωγραφικός τους διάκοσμος. Κατόπιν όμως επικασσιτερώθηκαν προκειμένου να μοιάσουν με αργυρά ή χρυσά, για να προσφερθούν στους νεκρούς με μια επίφαση αθανασίας. Η διαδικασία αυτή, που θα μπορούσε να ονομαστεί *μυκηναϊκή αλχημεία* υπηρετούσε τις ανάγκες και τις πεποιθήσεις της μυκηναϊκής θεολογίας του θανάτου, που εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό να μας είναι άγνωστη.

Σύνολο μυκηναϊκών αγγείων με ίχνη επικασσιτέρωσης. Η κάλυψή τους με φύλλα κασσίτερου τους χάριζε χρυσή ή αργυρή μεταλλική απόχρωση. Τέλος 14ου αι. π.Χ. Αρ. κατ. Π 19311, Π 19312, Π 19313, Π 19318, Π 19320, Π 19321

A group of Mycenaean vases with traces of tin-coating. Their covering with thin sheets of tin, would make them look as if they were made of silver or gold. Late 14th c. BCE inv. nos Π 19311, Π 19312, Π 19313, Π 19318, Π 19320, Π 19321

The Mycenaean tombs are renowned for the abundance of their grave goods, reflecting the belief of the time that the dead required the same things as the living: food, wealth, and the means to perform their social roles in eternity. Weapons, tools, jewelry, and vessels for everyday or luxurious use were the typical offerings placed in these tombs. Among them, the famous tin-coated ceramic vessels stand out, a well-known but relatively rare group of drinking and table ware vessels, dating from the 14th to the 12th century BCE.

Mycenaean tin-coating was achieved by applying tin foils onto the vase surface. A simple coating made objects resemble silver, while heat treatment (at 232°C) gave them the appearance of solid gold. However, this metallization was temporary and susceptible to corrosion at low temperatures, at which tin undergoes a structural transformation, disintegrates into powder, and leaves the characteristic dark spots still visible on the surface of the tin-coated vessels displayed here. For this reason, such vessels were not intended for daily use; instead, they were exclusively offered to the dead to ephemerally emulate the brilliance of noble metals.

The tin-coated vessels on display, in all probability originate in the Argolid and date to the late 14th century BCE. It appears that they had a dual purpose: initially, they may have been intended for banquet vessels, as suggested by their painted decoration. Nevertheless, later on, they were metallized to resemble silver or gold and offered to the deceased as an illusion of eternal brightness and immortality. This process, which could be described as *Mycenaean alchemy*, served the needs and beliefs of Mycenaean funerary theology, a system of thought that, to a great extent, remains unknown to us.

